

Видавнича група «Наукові перспективи»

**Громадська організація «Християнська академія педагогічних наук
України»**

**Громадська організація «Всеукраїнська асоціація педагогів і психологів з
духовно-морального виховання»**

*за сприяння громадської наукової організації «Всеукраїнська Асамблея докторів
наук з державного управління»*

«Перспективи та інновації науки»

(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)

Випуск № 4(4) 2021

Київ – 2021

Publishing Group «Scientific Perspectives»

Public organization "Christian Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine"

**Public organization "All-Ukrainian Association of Teachers and Psychologists of
Spiritual and Moral Education"**

*with the assistance of the public scientific organization "Ukrainian Assembly of
Doctors of Sciences in Public Administration"*

"Prospects and innovations of science"

(Series "Pedagogy", Series "Psychology", Series "Medicine")

Issue № 4(4) 2021

Kiev – 2021

ISSN 2786-4952 Online

УДК 001.32:1 /3/(477)(02)

DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2021-4\(4\)](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2021-4(4))

«Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»): журнал. 2021. № 4(4) 2021. С. 464

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 27.09.2021 № 1017 журналу присвоєно категорію "Б" із психології та педагогіки

Рекомендовано до видавництва Президією громадської наукової організації «Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного управління» (Рішення від 17.11.2021, № 2/11-21)

Журнал видається за активної підтримки КНП "Клінічна лікарня №15 Подільського району м. Києва"

Журнал заснований з метою розвитку вітчизняного наукового потенціалу та реалізації кращих традицій науки в Україні та за кордоном. Журнал висвітлює історію, теорію, механізми формування та функціонування, а, також, інноваційні питання розвитку психології, педагогіки та медицини. Видання розраховано на дослідників, викладачів вищих навчальних закладів, аспірантів, магістрів, фахівців-практиків.

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), до міжнародної наукометричної бази даних Research Bible, до міжнародної пошукової системи Google Scholar.

Голова редакційної колегії:

Жукова Ірина Віталіївна

кандидат наук з державного управління, доцент, проректор з наукової роботи ПВНЗ Університет Новітніх Технологій, виконавчий директор президії громадської наукової організації «Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління» (Київ, Україна)

Головний редактор: Чернуха Надія Миколаївна — доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної реабілітації та соціальної педагогіки Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ, Україна).

Заступник головного редактора: Сіданіч Ірина Леонідівна — доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти (Київ, Україна);

Заступник головного редактора: Жуковський Василь Миколайович — доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри англійської мови Національного університету "Острозька академія" (Рівне, Україна).

Редакційна колегія:

○ **Бахов Іван Степанович** — доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри іноземної філології та перекладу Міжрегіональної Академії управління персоналом (Київ, Україна)

○ **Балахтар Катерина Сергіївна** — здобувач ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 053. Психологія, старший викладач кафедри іноземних мов в Національному університеті ім. О. О. Богомольця (Київ, Україна)

○ **Біляковська Ольга Орестівна** — доктор педагогічних наук, професор кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи Львівського національного університету імені Івана Франка (м. Львів, Україна)

○ **Васильєв Авер'ян Григорович** — доктор філософії (з медицини) PhD, медичний директор країн Перської затоки, GlaxoSmithKline (Дубай, ОАЕ)

○ **Вергун Андрій Романович** — доктор медичних наук, доцент кафедри сімейної медицини, лікар-хірург вищої категорії, антиплагіатний експерт, старший інспектор наукового відділу, відповідальний за виявлення плагіату в наукових і навчально-методичних працях Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького (Львів, Україна)

○ **Вовк Вікторія Миколаївна** — кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки Державного університету ім. Станіслава Сташіца в Пілі (м. Піла, Польща)

○ **Гвожджєвіч Сильвія** — кандидат наук, Державна професійна вища школа ім. Якуба з Парадижу в Гожуві-Великопольському (Польща)

○ **Головач Наталія Василівна** — кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри управління персоналом та економіки праці Міжрегіональної Академії управління персоналом (Київ, Україна)

○ **Гудзенко Ганна Володимирівна** — кандидат медичних наук, асистент кафедри неврології Національного медичного університету імені О.О. Богомольця (Київ, Україна)

○ **Гуменникова Тамара Рудольфівна** — доктор педагогічних наук, професор, директор Придунайської філії Міжрегіональної Академії управління персоналом (Київ, Україна)

○ **Долгова Олена Миколаївна** — кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)

○ **Древіцька Оксана Остапівна** — доктор медичних наук, доцент, професор кафедри медичної психології Міжрегіональної Академії управління персоналом (Київ, Україна)

○ **Журавльова Лариса Петрівна** — доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології Поліського національного університету (Житомир, Україна)

○ **Заячківська Оксана Василівна** — кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів та економічної безпеки Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна)

- **Інжисвська Леся Анатоліївна** — кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології та особистісного розвитку Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна)
- **Ічанська Олена Михайлівна** — кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- **Кардаш Оксана Любомирівна** — кандидат економічних наук, доцент кафедри комп'ютерних технологій та економічної кібернетики Навчально-наукового інституту автоматизації, кібернетики та обчислювальної техніки Національного університету водного господарства та природокористування (м. Рівне, Україна)
- **Коваленко Олена Михайлівна** — кандидат педагогічних наук, провідний науковий співробітник відділу профільного навчання Інституту педагогіки НАПН України (Київ, Україна)
- **Ковальчук Анна Сергіївна** - здобувач ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 053. Психологія Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна)
- **Коломоєць Андрій Володимирович** — кандидат медичних наук, директор «Медсервісгруп» (Київ, Україна)
- **Коляденко Ніна Володимирівна** — доктор медичних наук, доцент, завідувач кафедри медичної психології Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
- **Корнієнко Петро Сергійович** — доктор юридичних наук, доцент, адвокат, заступник першого проректора по роботі з коледжами, професор кафедри філософії та соціально-гуманітарних дисциплін Національної академії статистики, обліку та аудиту (Київ, Україна)
- **Кравчук Володимир Миколайович** — доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри конституційного, адміністративного та міжнародного права Волинського національного університету імені Лесі Українки (Луцьк, Україна)
- **Лігоцький Анатолій Олексійович** — доктор педагогічних наук, професор (Київ, Україна)
- **Лич (Назарук) Оксана Миколаївна** — кандидат психологічних наук, доцент, член-кореспондент української академії акмеології, член громадської спілки «Національна психологічна асоціація», доцент кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- **Макаренко Олександр Миколайович** — доктор медичних наук, професор, академік Міжнародної академії освіти та науки, професор кафедри загальномедичних дисциплін Міжрегіональної Академії управління персоналом (Київ, Україна)
- **Мальцев Дмитро Валерійович** — кандидат медичних наук, завідувач лабораторії імунології і молекулярної біології Національного медичного університету імені О.О. Богомольця (Київ, Україна)
- **Марушева Олександра Анатоліївна** — доктор наук з державного управління, доцент, завідувач кафедри публічного управління та інформаційного менеджменту ПВНЗ Університет Новітніх Технологій (м. Київ, Україна)
- **Мельник Володимир Степанович** — доктор медичних наук, професор кафедри неврології Національного медичного університету імені О.О. Богомольця, декан медичного факультету №1 (Київ, Україна)
- **Мідельський Сергій Людвигович** – професор, Академік, Президент Регіональної Академії Менеджменту (Казахстан)
- **Міхальський Томаш** — доктор наук, доцент кафедри географії регіонального розвитку Гданського університету (Польща)
- **Миргород-Карпова Валерія Валеріївна** - кандидат юридичних наук, заступник директора з наукової роботи, старший викладач кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки Сумського державного університету (Суми, Україна)
- **Михальчук Василь Миколайович** — доктор медичних наук, професор, Заслужений працівник охорони здоров'я України, завідувач кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л.Шупика (Київ, Україна)
- **Нікульчев Микола Олександрович** – доктор богословських наук, кандидат філософських наук, професор, доцент кафедри історії та права ДВНЗ «Донецький національний технічний університет» (Покровськ, Донецька область, Україна)
- **Помиткін Едуард Олександрович** — доктор психологічних наук, професор, провідний науковий співробітник Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України (Київ, Україна)
- **Помиткіна Любов Віталіївна** — доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- **Приходькіна Наталія Олексіївна** — доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна)
- **Радзіховська Наталія Станіславівна** — кандидат медичних наук, лікар вищої категорії, завідувач відділенням неврології КНП "Клінічна лікарня №15 Подільського району м. Києва", асистент кафедри неврології НМУ імені О.О. Богомольця (Київ, Україна)
- **Стовбан Микола Петрович** — кандидат медичних наук, доцент кафедри фізіотерапії і пульмонології з курсом професійних хвороб, заступник генерального директора комунального некомерційного підприємства "Івано-Франківська обласна клінічна інфекційна лікарня Івано-Франківської Обласної Ради" (Івано-Франківськ, Україна)
- **Трушкіна Наталія Валеріївна** — кандидат економічних наук, член-кореспондент Академії економічних наук України, дійсний член Центру українсько-європейського наукового співробітництва, старший науковий співробітник відділу проблем регуляторної політики та розвитку підприємництва, Інститут економіки промисловості НАН України (Київ, Україна)
- **Турчинова Ганна Володимирівна** — кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету природничо-географічної освіти та екології Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (Київ, Україна)
- **Хохліна Олена Петрівна** — доктор психологічних наук, професор, професор кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- **Цимбалюк Руслан Степанович** — кандидат медичних наук, доцент кафедри загальної хірургії № 1 Національного медичного університету імені О.О. Богомольця, декан медичного факультету №2 (Київ, Україна)
- **Чаусова Тетяна Володимирівна** — кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології та особистісного розвитку Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна)
- **Чумак Оксана Володимирівна** — доктор економічних наук, доцент, науковий співробітник відділу статистики і аналітики вищої освіти Державної наукової установи «Інститут освітньої аналітики», (Київ, Україна)
- **Яковичка Лада Савелівна** — доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)

УДК 159.942:17.023.34-053

[https://doi.org/10.52058/2786-4952-2021-4\(4\)-423-430](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2021-4(4)-423-430)

Шевцова Дар'я Віталіївна викладач, аспірант (Ph.D.) зі спеціальності 053 «Психологія», кафедра практичної психології, Київський університет імені Бориса Грінченка, бульвар І.Шамо, 18/2, м. Київ, 02154, тел.: (044) 294-00-25, e-mail: d.shevtsova@kubg.edu.ua, <https://orcid.org/0000-0003-0047-0195>

ФЕНОМЕН КОХАННЯ ЯК БАЗОВА УМОВА СТАНОВЛЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ ЩАСТЯ СУЧАСНОЇ ОСОБИСТОСТІ

Анотація. Стаття розкриває концепції щастя сучасної особистості в контексті науково-психологічних досліджень. Метою дослідження було дослідити та висвітлити феномен кохання як базова умова становлення концепції щастя сучасної особистості. Теоретично розглянуто феномен кохання як невід'ємний компонент розвитку особистості та мотиваційний компонент соціалізації та самоактуалізації особистості, зазначено його значення для гармонійного розвитку людини. Здійснено аналіз проблеми концепції щастя сучасної особистості в контексті соціально-психологічних досліджень; визначено специфіку розглядів різних наукових підходів до психологічного вивчення цієї проблеми. У статті розкривається феномен кохання не тільки як концепт, категорію, почуття, уявлення а як домінуючу потребу, базову умову, рушійну силу, в основі якої лежить самореалізація особистості відповідно якого формується уявлення людей про щастя. Автор зазначає та наполягає на тому що щастя реалізується через стиль життя, а саме через спосіб адаптації та поведінки щодо постановки та способів досягнення власних цілей у різних сферах життя. Іншими словами, щасливою людина стає тоді, коли у її житті присутні такі компоненти, як праця, дружба та кохання, що виступають актуальною рушійною силою особистості. Відповідно кохання розкривається зовсім з іншого боку, розкривається мотиваційний компонент цього феномену, що кардинально змінює наукові погляди на проблематику розгляду почуттів у контексті уявлень сучасною особистістю концепцій щастя. Кохання це неминучий контакт між двома людьми, взаємодіючи з партнером, відбувається обмін досвідом, знаннями та навичками, різними формами поведінки. Автор намагається довести, що у процесі відкриття чогось нового у людини відкриваються здатність сприймати світ цілісно, розуміти різні грані людського буття, бути в гармонії зі своїм «Я». Виходячи з вищесказаного, людина починає глибше усвідомлювати свої потреби, можливості, свої задатки та здібності, що є показником щасливої особистості.

Ключові слова: кохання, щастя, саморозвиток, самореалізація, самоактуалізація, емоційний розвиток, емоції та почуття, базова потреба, сучасна особистість.

Shevtsova Daria Vitaliivna Lecturer, Postgraduate Student (Ph.D.) in Specialty 053 "Psychology", Department of Practical Psychology, Borys Grinchenko Kyiv University, Boul. I.Shamo, 18/2, Kyiv, 02154, tel.: (044) 294-00-25, e-mail: d.shevtsova@kubg.edu.ua, <https://orcid.org/0000-0003-0047-0195>

THE PHENOMENON OF LOVE AS A BASIC CONDITION FOR THE FORMATION OF THE CONCEPT OF HAPPINESS OF THE MODERN PERSONALITY

Abstract. The article reveals the concepts of happiness of the modern personality in the context of scientific and psychological research. The aim of the study was to investigate and highlight the phenomenon of love as a basic condition for the formation of the concept of happiness of the modern personality. The phenomenon of love is theoretically considered as an integral component of personality development and the motivational component of socialization and self-actualization of a personality, its importance for the harmonious development of a person is noted. The analysis of the problem of the concept of happiness of the modern personality in the context of social and psychological researches is carried out; the specificity of consideration of different scientific approaches to the psychological study of this problem is determined. The article reveals the phenomenon of love not only as a concept, category, feelings, representations, but as a dominant need, a basic condition, a driving force, which is based on the self-realization of a person, according to which people's perception of happiness is formed. The author notes and insists that happiness is realized through a lifestyle, namely through a way of adaptation and behavior regarding the setting and methods of achieving one's own goals in different spheres of life. In other words, a person becomes happy when such components as work, friendship and love are present in his life, which are the actual driving force of the personality. Accordingly, love is revealed from a completely different side, the motivational component of this phenomenon is revealed, which radically changes scientific views on the problems of considering feelings in the context of the modern personality's concepts of happiness. Love is an inevitable contact between two people, interacting with a partner, there is an exchange of experience, knowledge and skills, different forms of behavior. The author tries to prove that in the process of discovering something new a person has the ability to perceive the world as a whole, to understand the various facets of human existence, to be in harmony with his self. Based on the above, a person begins to become more aware of their needs, opportunities, their talents and abilities, which is an indicator of a happy personality.

Keywords: love, happiness, self-development, self-realization, self-actualization, emotional development, emotions and feelings, basic need, modern personality.

Постановка проблеми. Становлення особистості не можливе без суспільства. Саме в залежності від того в межах якого суспільства здійснюється

розвиток та виховання особистості закладаються базові цінності та норми, що виступають в подальшому способом соціального-психологічного регулювання взаємодії зі світом та з самим собою. Суспільство диктує критерії поведінки і моралі, з урахуванням яких розгортаються конкретніші і спеціалізовані вимоги нормативного контролю. Засвоєння цих критеріїв окремою людиною становить необхідну основу формування особистості та підтримки соціально-психологічного порядку у суспільстві. Цінності та норми, характерні для конкретного періоду часу тієї чи іншої культури, лежать в основі уявлення людей про щастя. Відповідно до свого розуміння щастя люди вибудовують всю свою життєву стратегію.

Щастя, у його ідеальному розумінні, є головною метою людини, що сприяє активізації всіх її життєвих сил, змушує розкривати фізичний та духовний потенціал особистості [6]. Це, в свою чергу, дає нам можливість говорити про емоції та почуття як невід'ємні компоненти розвитку особистості та мотиваційний компонент соціалізації та самоактуалізації особистості, одним із них виступає феномен кохання [7].

У сучасному світі духовний та емоційний розвиток відходить на другий план, що перешкоджає задоволенню базових потреб особистості, а цінності стають більш матеріальними та прагматичними, що призводить до значного зниження задоволеності власним життям. Нажаль дуже мало дослідників зіставляли феномен кохання та концепції щастя в одну площину, що не дає нам повністю зрозуміти тему кохання у раціональному співвідношенні зі щастям, але наштовхує нас на розкриття феномену кохання у зовсім іншій площині.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В основу визначення теоретичних засад дослідження покладено аналіз наукових джерел з проблеми вивчення щастя у межах соціально-психологічних концепцій, зокрема таких вчених, як: Е. Дітон, О. Длугопольський, Д. Леонт'єв, М. Корольова, О. Осипов, М. Селігман, М. Чіксентміхаї, А. Терещенко та ін.

Проблеми емоційної сфери та феномену кохання як рушійної сили саморозвитку особистості розглядали у своїх працях такі видатні зарубіжні та вітчизняні науковці, як А. Адлер, Е. Берн, Р. Бернс, А. Маслоу, Р. Стернберг, З. Фрейд, Е. Фромм, К. Юнг тощо, а також Ю. Гіппенрейтер, Є. Ільїн, І. Кон, В. Кутішенко, В. Матвєєв, І. Сеченов, З. Рубін то ін.

Підкреслюючи актуальність цієї проблеми, також необхідно вказати на той факт, що, не зважаючи на досить велику кількість літератури, де висвітлюються аспекти категорії щастя та категорії кохання, більшість дослідників розглядають щастя та кохання як окремі соціально-психологічні феномени, а темі кохання як базовій умові досягнення щастя приділяється незначна увага і свідчить про проблему, яка потребує ґрунтовного вивчення. Зокрема, постає завдання зіставлення та включення в певну парадигму такі феномени як кохання та щастя.

Метою статті є теоретично дослідити та висвітлити феномен кохання як базова умова становлення концепції щастя сучасної особистості.

Виклад основного матеріалу. Кожна людина хоче бути щасливою. Щастя як більшість психологічних феноменів кожен розуміє по-своєму, відповідно наукових думок проблематики досягнення людиною щастя у сучасному світі існує значна кількість. Якщо говорити про уявлення соціуму про щастя, то сучасна людина трактує це поняття як везіння, форту, удачу, захват, радість, захоплення, відповідно у цих значеннях з науково-психологічної точки зору щастя не може стати усвідомленою метою людського життя, тому що більшість понять, якими пояснюється щастя є емоційними станами, суб'єктивними оцінками, а вони в свою чергу є короткочасними, плінними, змінними. Але досягнення щастя неможливе без вивчення цих змінних, адже емоції та почуття людини, оціночні судження є реакцією та фактором, що впливають на способи та дії людини, допомагають їй пізнавати навколишній світ для досягнення самореалізації як найвищої потреби особистості. Відповідно емоції та почуття несуть під собою мотиваційний компонент, є психологічною умовою для досягнення людиною гармонії з собою та світом [15]. Найбільш значимим компонентом, який допомагає людині самореалізуватися є феномен кохання.

Ще з античних часів терміни щастя та кохання стояли поряд і розглядалися як два тотожні поняття. У ті часи кохання ще не мало окреслених психологічних аспектів, а щастя розглядалось як певне таїнство та неосяжний предмет вивчення. Ще до XIX століття задоволення в коханні постає вищою цінністю, неосяжним щастям [14]. Кохання презентувалося як універсальну силу, яка діє у всесвіті та проектується на людину, яка є частиною світу та підлягає загальним законам об'єктивуючої дії феномену кохання у світі. Відповідно, воно постає, як потужний та унікальний гносеологічний потенціал, здатний допомагати людині пізнавати більш глибинно сутність всього, що у світі та бути умовою саморозвитку людини [8].

Так Дж. Лі, Е. Фром, І. Кон звернули увагу на те, що кохання вийшло на новий рівень, почало набувати соціально-психологічного змісту, стало умовою досягнення людиною духовного зростання, досягнення рівня самоактуалізації [5; 13; 17].

За А. Маслоу, кохання є базовою потребою, що дається людині від народження і задоволення цієї потреби допомагає людині набутти цілісності, відкрити у людині закладений потенціал, досягти найвищих форм самовираження, виявлення змісту життя людини [10]. Отже, кохання постає тим важливим фактором, що може змінювати людське життя та допомагати людині досягати поставлені цілі.

На даний момент феномену щастя присвячена велика кількість досліджень, зокрема вивченню цього поняття присвячено багато досліджень позитивної психології, гуманістично-спрямованого підходу, когнітивно-поведінковий підходу тощо. Все більше авторів висвітлює проблему щастя як щось більш матеріальне, все менше торкаючись духовної, емоційної та особистісної сфери. Звісно, що новий час вніс свої корективи у зіставленні понять щастя та кохання.

Кохання відійшло на другий план, а головною умовою щасливої людини стало матеріальне задоволення. Але дослідники звертають увагу на те, що період глобального розвитку цифрових технологій характеризується зміною духовних і моральних цінностей почуття починають відходити на другий план. Відповідно, духовний та емоційний розвиток займає другорядну позицію, що перешкоджає задоволенню базових потреб особистості і призводить до незадоволеності власним життям [7]. Зокрема, в працях Е. Дітона, висвітлено те, що задоволеність життям в гедоністичному аспекті залежить від рівня доходів лише до певної межі [4], що дає нам можливість припустити те, що матеріальне становище не може бути показником щастя, а виступає певною потребою для людини XXI століття. Якщо сума доходів вища за визначену межу, залежності між збільшенням доходів та підвищенням рівня щастя не спостерігається. А матеріальне становище не є показником та рушійною силою розвитку особистості [2].

Більшість дослідників звертають увагу на те, що значна кількість людей попри їх матеріальне та соціальне становище у суспільстві відчують себе нещасливими. Відповідно результатів дослідження World Happiness Report 2020, яке відбулося за підтримки ООН 60% населення світу відчуває себе нещасними. Цікаво, що ні матеріальне становище, ні війна не є провідними чинниками відчуття щастя у тому чи іншому регіоні. Натомість «найщасливішими країнами» світу у 2020 році стали Киргизстан (85%), Казахстан (78%), Еквадор (77%), Колумбія (77%) та Азербайджан (76%), а показниками щастя виступили приналежність до сім'ї, робота, любов [16].

Дивлячись на ці показники можна зробити висновки, що щастя реалізується через стиль життя, а саме через спосіб адаптації та поведінки щодо постановки та способів досягнення власних цілей. Зазвичай основними трьома китами, які є основними задачами зрілої особистості – це праця, дружба та кохання – як актуальні соціальні проблеми [1], а отже це три сфери людського буття, без яких людина не може бути щасливою. Відповідно до сучасних визначень поняття щастя трактується як стан людини, що відповідає найбільшій внутрішній задоволеності умовами свого буття, повноті та свідомості життя, здійсненню свого покликання, самореалізації та досягнення «позитивної свободи» [11]. Це стан досягнення самореалізації та самоактуалізації як найвищого щабля базових потреб людини [9, с.3]. Виходячи з вищесказаного можна зазначити, що щастя – це багатогранний компонент та досягається відповідно певних умов, що пронизують все життя особистості.

Так відомі психологи як А. Маслоу, А. Адлер, Е. Фромм зазначили, що кожна людина постає як цілісна та самодетермінуюча особистість, сутністю якої є глибинні потреби людини, такі як потреби в істині, красі, добрі, любові, творчості [8].

Одною із значущих потреб, що є умовою досягнення самореалізацію є потреба у приналежності та любові. На думку Е. Фромма, самореалізація

властива кожній людині і передбачає наявність продуктивної активності. «Розуміння людської душі має ґрунтуватися на аналізі людських потреб, що виростають із умов існування [12]. Ці потреби Е. Фромм називає потреба у встановленні зв'язків, потреба у трансцендентності, потреба у коренях, потреба у ідентичності, потреба у системі орієнтації. Відповідно, якщо говорити про потребу у встановленні зв'язків (потреба у прихильності), то вона полягає у необхідності подолання почуття ізоляції від природи та відчуженості, тобто потреба у єдності між людьми, потреба у любові та коханні [13].

Е. Фромм обґрунтував, що найвищим щастям для людини є «позитивна свобода», тобто людина є самостійною, унікальною, індивідуальною, при цьому не втрачаючи почуття єдності з іншою людиною. При тому, що людина створює своє життя сама і прагне до самостійності ідеальний союз зі світом досягається завдяки «продуктивному коханню», що сприяє спільній праці та збереженню особистісної унікальності [13. с. 147]. Він наголошував, що людина є соціальною істотою і що бути в гармонії з собою кожен з нас повинен мати інтимний зв'язок з іншою людиною. Це є показником щасливої особистості, що здатна до творення та саморозвитку.

В сучасних дослідженнях М. Гаврилова зазначається, що здатність кохати передбачає досягнення високого рівня продуктивної орієнтації, дозволяє нагромаджувати і здобувати віру у власні сили, покладатися на самого себе в досягненні своїх цілей, що в свою чергу дозволяє досягати успіху, що є важливим показником досягнення щастя [3].

Взаємодіючи з партнером, відбувається обмін досвідом, знаннями та навичками, різними формами поведінки, що неминуче призводить до саморозвитку особистості. Кохання є базовою умовою самовдосконалення особистості, що забезпечує не тільки вдосконалення навичок людиною, але й душевний спокій, то без сумніву забезпечує щастя особистості [7].

Потрібно зазначити, що кохання не є основним феноменом досягнення успіху людиною, але мотиваційний компонент кохання досліджувалось багатьма вченими. Натомість кохання постає певною умовою досягнення почуття особистісної значимості, що дає унікальну можливість досягти найвищого щабля базових потреб для забезпечення щастя людини.

Висновки. Таким чином ми з'ясували, що феномен кохання є чи не основним компонентом, домінуючою потребою, що є поштовхом для самовдосконалення особистості, але на жаль це поняття набуває другорядного значення, що створює бар'єри для саморозвитку особисті, що є важливим показником щастя.

Ми розглядаємо феномен кохання не тільки концепт, категорію, почуття, а як домінуючу потребу, базову умову, рушійну силу, в основі якої лежить самореалізація особистості, що лежить в основі уявлення людей про щастя в сучасному інформаційному суспільстві.

Кохання також допомагає досягти вершини взаєморозуміння з партнером,

набуття досвіду та навичок. Адже в процесі відкриття чогось нового у людини відкриваються здатність сприймати світ цілісно, розуміти різні грані людського буття, бути в гармонії зі своїм «Я». Виходячи з вищесказаного, людина починає глибше усвідомлювати свої потреби, можливості, свої задатки та здібності, що є показником щасливої особистості.

Перспективою подальшого дослідження передбачаємо емпіричне визначення взаємозв'язку феномену кохання стійких проявів щасливої особистості, що дасть більш ґрунтовно вивчити проблему кохання в контексті концепцій досягнення щастя сучасною особистістю.

Література:

1. Адлер А. *Понять природу человека* / пер. з англ. Е. А. Цыпина. СПб. : Академический проект, 1997. 256 с.
2. Власова-Чмерук О. Юдко А. Зв'язок задоволеності життям зі ставленням до грошей у осіб юнацького віку. *Психологія особистості*. 2019. Т. 10. №1. С. 123-128.
3. Гаврилова М. *Любовь как фактор самосовершенствования и социализации личности*. URL: <http://elar.uspu.ru/bitstream/uspu/2299/1/liv-2014-1-36.pdf> (дата звернення: 11.11.2021).
4. Длугопольський О. Ангус Дітон про споживання, доходи та задоволення від життя. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2015. № 4. С. 149-163.
5. Кон, И. С. *Введение в сексологию*. Москва : Медицина, 1989. 336 с.
6. Королева М. Н. *Счастье как социокультурный феномен : социологический анализ* : диссертация ... кандидата социологических наук : 22.00.06. Москва, 2013. 164 с.
7. Кулик Д. В. Кохання як рушійна сила саморозвитку особистості. *Проблеми саморозвитку в сучасному суспільстві : збірник матеріалів міжнародної наук.-практ. конф.* (м. Харків, 26-27 берез. 2021 р.). Харків, 2021. С. 70-71.
8. Кутішенко В. Феномен міжстатевої любові в контексті духовної парадигми психології, педагогічний процес: теорія і практика. *Психологія*. 2016. № 3 (54). С. 17-21.
9. Маралов В. Г. *Основы самопознания и саморазвития*. Учеб. пособие для студ. сред. пед. учеб. заведений. 2-е изд., стер. Москва : Издательский центр «Академия», 2004. 256 с.
10. Матвеев В. О. Філософські основи концепції самоактуалізації особистості А.Маслоу – засновника гуманістичної психології. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. 2013. № 49 (1). С. 63-66.
11. Осипов А. И. *Что такое счастье*. Москва : АСТ, 2017.
12. Фромм Э. *Душа человека*. Москва : АСТ, Транзиткнига, 2004. 576 с.
13. Фромм Э. *Искусство любить. Исследование природы человека*. Москва : Педагогика, 1990.
14. Шопенгауэр А. *Метафізика половой любви*. Киев : Андронум, 2020. 84 с.
15. Fromm Erich. *The Art of loving. An Enquiry into the Nature of Love*. N. Y. : Harper & Row, 1956.
16. Lee, J. A. *The Colors of Love: An Exploration of the Ways of Loving*. Toronto: New Press, 1973. 294 p.
17. Helliwell J. F, Layard R., Sachs J., eds. *World Happiness Report*. New York : Sustainable Development Solutions Network, 2020. 151 p.

References:

1. Adler, A. (1997). *Ponyat prirodu cheloveka. [Understand human nature]*. (E. A. Tsyipina, Trans.) SPB.: Akademicheskiiy projekt [in Russian].

2. Vlasova-Chmeruk, O. & Yudko, A. (2019). Zviazok zadovolnosti zhyttiam zi stavlenniam do hroshei u osib yunatskoho viku. [The relationship of life satisfaction with the attitude to money in adolescents]. *Psihologiya osobistosti – Personality psychology*, vol. 10, № 1, p. 123-128 [in Ukrainian].
3. Gavrilova, M. *Lyubov kak faktor samovershenstvovaniya i sotsializatsii lichnosti. [Love as a factor in self-improvement and socialization of a person]*. (n.d.) <http://elar.uspu.ru>. Retrieved from: <http://elar.uspu.ru/bitstream/uspu/2299/1/liv-2014-1-36.pdf> [in Russian].
4. Dluhopolskyi, O. (2015). Anhus Diton pro spozhyvannia, dokhody ta zadovolennia vid zhyttia. [Angus Deaton on consumption, income and life satisfaction]. *Visnyk Ternopil'skoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu – Bulletin of Ternopil National Economic University*, № 4, p. 149-163 [in Ukrainian].
5. Kon, I. S. (1989). *Vvedenie v seksologiyu. [Introduction to Sexology]*. Moskva: Meditsina [in Russian].
6. Koroleva, M. N. (2013). *Schaste kak sotsiokulturnyy fenomen: sotsiologicheskyy analiz. [Happiness as a Sociocultural Phenomenon: Sociological Analysis]*. Candidate's thesis. Moskva: ONTU [in Russian].
7. Kulyk, D. V. (2021). Kokhannia yak rushiina syla samorozvytku osobystosti. [Love as the driving force of self-development of the individual]. *Problemy samorozvytku v suchasnomu suspilstvi: zbirnyk materialiv mizhnarodnoi nauk.-prakt. konf. – Problems of self-development in modern society: a collection of materials of the international scientific-practical conference*. (pp. 70-71). Kharkiv: TOV «Drukarnia Madryd» [in Ukrainian].
8. Kutishenko, V. (2016). Fenomen mizhstatevoi liubovi v konteksti dukhovnoi paradyhmy psykholohii, pedahohichni protses: teoriia i praktyka. [The phenomenon of intersexual love in the context of the spiritual paradigm of psychology, the pedagogical process: theory and practice]. *Psykholohiia – Psychology*, 3 (54), p. 17-21 [in Ukrainian].
9. Maralov, V. G. (2004). *Osnovy samopoznaniya i samorazvitiya. [The basics of self-knowledge and self-development]* : Ucheb. posobie dlya stud. sred. ped. ucheb, zavedeniy. (Vol. 2). Moskva: Izdatelskiy tsentr «Akademiya» [in Russian].
10. Matvieiev, V. O. (2013). Filosofski osnovy kontseptsii samoaktualizatsii osobystosti a.maslou – zasnovnyka humanistychnoi psykholohii. [Philosophical foundations of the concept of self-actualization of personality by A. Maslow - the founder of humanistic psychology]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina – Bulletin of V. N. Karazin Kharkiv National University*, 49 (1), 63-66 [in Ukrainian].
11. Osipov, A. I. (2017). *Chto takoe schaste. [What is happiness]*. Moskva: AST [in Russian].
12. Fromm, Erich. (2004). *Dusha cheloveka. [Human soul]*. Moskva: AST, Tranzitkniga [in Russian].
13. Fromm, E. (1990). *Iskusstvo lyubit. Issledovanie prirody cheloveka. [The Art of loving. An Enquiry into the Nature of Love]*. Moskva: Pedagogika [in Russian].
14. Shopengauer, A. (2020). *Metafizika polovoy lyubvi. Metaphysics of Sexual Love]*. Kiev: Andronum [in Russian].
15. Fromm, Erich. (1956). *The Art of loving. An Enquiry into the Nature of Love*. N. Y.: Harper & Row [in English].
16. Lee, J. A. (1973). *The Colors of Love: An Exploration of the Ways of Loving*. Toronto: New Press [in English].
17. J. F. Helliwell, R. Layard, J. Sachs, J.-E. De Neve et al. (2020). *World Happiness Report*. New York: Sustainable Development Solutions Network [in English].